

2004 een BMP-jaar zonder echte uitblinkers

Het 21e BMP-seizoen was niet gezegend met opvallende toppers, dalers of grootste gemene delers. Toch zijn er uiteraard weer volop interessante gegevens verzameld die bijvoorbeeld de huidige trend bevestigen of die voor 2004 juist een iets afwijkende ontwikkeling laten zien. Het BMP moet het vooral van de lange termijn hebben, want veel ontwikkelingen gaan langzaam en komen soms pas na jaren eenduidig uit de gegevens naar voren

Tabel 1. Percentuele verandering van de landelijke BMP-indexen tussen 2003 en 2004 in vergelijking met de ontwikkeling vanaf 1995.

	2003-04	1995-2004
Sterkste dalers 2003-04:		
Kruisbek	- 96	++
Ringmus	- 29	-
Fluiter	- 25	--
Snor	- 18	o
Matkop	- 17	o
Boomvalk	- 16	o
Waterral	- 16	+
Goudhaan	- 15	++
Kuifmees	- 15	+
Houtsnip	- 15	o
Sterkste stijgers 2003-04:		
Grasmus	+ 16	++
Boerenwaluw	+ 18	+
Rietzanger	+ 19	+
Nachtegaal	+ 20	o
Kleine Barmis	+ 22	-
Vuurgoudhaan	+ 23	o
Sprinkhaanzanger	+ 38	+
Sijs	+ 111	o

Tellen en geteld worden

In 2004 hebben weer honderden BMP-tellers flink hun best gedaan in een kleine duizend proefvlakken. De ene deed voor het eerst mee, de volgende nam de fakkel over van een voorganger, spande zich in als medeteller of deed het telwerk voor z'n baas. De meesten telden hun plotje voor de derde tot elfde keer blijkt uit de statistieken en zo'n 60 diehards lopen nu al meer dan 20 jaren hun BMP-rondes. Iedereen weer reuze bedankt voor de medewerking!

In 2004 werden minimaal 183 broedvogels-oorten en 250.000 broedparen vastgesteld. Voor een deel gaat het hierbij om vogelsoorten die buiten het bestek van deze bijdrage vallen (ze komen aan bod in het Landelijk Soortonderzoek Broedvogels of het Nationaal Weidevogelmeetnet). Van 88 soorten is de voorlopige score berekend.

Scoreboord 2004

Van 2003 op 2004 laten 10 broedvogelsoorten een afname zien van 15% of meer, 8 een vergelijkbare toename, 15 een lichte afname van 5-15% en even veel soorten een lichte toename. De rest kende geen grote veranderingen.

Aan beide uitersten van het spectrum bevinden zich Kruisbek en Sijs, soorten waarbij aanzienlijke jaarlijkse fluctuaties eerder regel dan uitzondering zijn maar waarbij deze niet synchroon lopen. Zo was 2003 een goed jaar voor de Kruisbek maar 2004 bepaald niet,

terwijl het bij de Sijs precies andersom was. De terugval van Waterral en Goudhaan zat er na het topniveau van de laatste jaren aan te komen, al is de oorzaak onbekend en in ieder geval niet gelegen in extreme wintersterfte. Houtsnip en Kuifmees zakten eveneens van een relatief hoge score in 2003 terug tot een gangbaarder niveau. Boomvalk, Snor, Fluiter, Matkop en Ringmus bereikten in 2004 hun laagste indexwaarde ooit.

Afrika

Opvallend goede resultaten in 2004 boekten Boerenwaluw, Nachtegaal, Sprinkhaanzanger, Rietzanger en Grasmus, allemaal Afrikatrekkers. Dit moet wel haast samenvallen met gunstige overwinteringsomstandigheden. Ook Bosrietzanger, Spotvogel, Braamsluiper en Tuinfluiter boekten winst, terwijl de overige soorten gelijk bleven (op de afgenomen Boomvalk, Snor en Fluiter na). Bij veel soorten vormde dit een breuk met de overwegend negatieve toestand van de afgelopen jaren; afwachten maar of dit op herstel duidt.

Ontwikkeling in 2004 en vanaf 1995

Veranderingen tussen twee jaren hebben maar een beperkte voorspellende waarde, zo weten we uit ervaring met het BMP. Door allerlei oorzaken kan een kortstondige verandering in een langjarige trend optreden. In hoeverre passen de ontwikkelingen in 2004 in de trend van de afgelopen 10 jaren?

Tabel 2. Soorten met overeenkomstige of tegenoverstelde ontwikkeling in 2003-2004 en 1995-2004. In de kolommen Tegenovergesteld staan in de eerste kolom soorten die in 1995-2004 toename laten zien, maar in 2004 afname. In de tweede gaat het om afname in 1995-2004 en toename in 2004

Afname	Toename	Gelijk	Tegenovergesteld	
Appelvink	Grasmus	Bonte Vliegenvanger	Boomklever	Braamsluiper
Ekster	Rietzanger	Bosuil	Boomkruiper	Bosuil
Fluiter	Roodborsttapuit	Geelgors	Dodaars	Fitis
Fuut	Sprinkhaanzanger	Glanskop	Goudhaan	Grote Lijster
Ringmus	Tijftjaf	Heggenmus	Kruisbek	Kleine Barmis
Sperwer	Vuurgoudhaan	Kauw	Kuifmees	Spotvogel
Wilde Eend	Zwartkop	Meerkoet	Pimpelmees	Tuinfluiter
			Staartmees	Witte Kwikstaart
			Waterral	

Boerenzwaluw
Foto: Arie Ouwerkerk

Broedvogelrapport 2003

BMP-tellers hebben dit voorjaar het broedvogelrapport 2003 ontvangen waarin verslag wordt gedaan van het SOVON-broedvogelonderzoek incl. BMP. We hopen dat de inhoud in de smaak is gevallen en zijn inmiddels bezig met het rapport over 2004.

Nieuwe proefvlakken gewenst

Ondanks geweldige inzet van tellers zijn er nog regio's waar BMP-tellingen ontbreken. Het gaat hierbij onder andere om Vogel-richtlijn-gebieden, niet bepaald de minst aantrekkelijke vogelgebieden.

Wilt u van start met BMP en is dit mogelijk, kies dan bij voorkeur een gebied uit de lijst; de BMP-coördinator zal u graag adviseren. Instructies en een handleiding liggen klaar.

Bij 21 soorten (24% van het totaal) was dit duidelijk het geval, waarbij het zowel om afname kan gaan (7 soorten), toename (eveneens 7) of fluctuaties (wederom 7). De trends verlopen vaak met horten en stoten, soms ook geleidelijk (afname: Fluitier en Ekster; toename: Roodborsttapuit en Zwartkop). Bij het merendeel van de soorten (74%) is overeenstemming echter ver te zoeken of is er sprake van een tegengestelde ontwikkeling.

Wat deden soorten van de Rode Lijst?

De ontwikkeling van 15 Rode Lijst-soorten in 2004 blijkt divers. Boomvalk, Snor, Matkop en Ringmus vielen met 16-29% terug en zagen hun plaats op de Rode Lijst bevestigd. Zes soorten lieten geen of geringe verschillen zien (Zomertortel, Koekoek, Groene Specht, Grauwe Vliegenvanger, Wielewaal, Huis-mus), terwijl vijf soorten 12-20% vooruitgang wisten te boeken (Ransuil, Boerenzwaluw, Nachtegaal, Spotvogel, Kneu). Bij veel soorten betekent dit overigens niet veel meer dan een bescheiden verschuiving in onverminderd lage indexen. Zo zijn de aantallen van Boomvalk, Zomertortel, Ransuil, Spotvogel, Ringmus en Kneu maar 25-50% van die in 1990. De enige goed scorende soort is de Groene Specht (bijna verdubbeld), al ligt dat regionaal anders.

Arend van Dijk

Zeer opmerkelijk broedgeval.

Turkse Tortel in badkamer! Het zal je maar gebeuren: je stapt de badkamer in en er duikt een Turkse Turtel door het openstaande raam naar buiten. Zo begon het, maar al snel kwam de vogel terug en begon met nestmateriaal te slepen. De bedoeling was om een nest te maken op de vensterbank van die badkamer. Bij de familie Jansen in Nunspeet gebeurde dit echt. Er werd besloten om de vogels een beetje te helpen door het plaatsen van een bakje met hooi op de vensterbank. Hiervan werd dankbaar gebruik gemaakt en al snel lagen er twee eieren in het nest. De familie Jansen besloot om maar kort na elkaar en snel te douchen om de duiven zo min mogelijk te storen. Verder dachten ze zoveel mogelijk bij de sportclub of bij de burens. Totdat ze vast zaten te broeden. De jonge vogels vlogen vetgevoerd uit, want natuurlijk werd ook van het af en toe aangeboden voer in het voerbakje naast het nest dankbaar gebruik gemaakt. Bij het tweede legsel besloot de familie toch maar gewoon te blijven douchen en zie: de vogels hadden hier geen probleem mee. En de troep viel heel erg mee, bijna nergens mest gevonden. Blijkbaar was de nestplek nu zo goed bevallen dat ze zich niet meer stoorden aan die vreemde lui die zo nodig in hun blootje onder een straaltje water moesten gaan staan. Ook het tweede broedsel vloog gezond en vetgevoerd uit. Nog steeds komen de duifjes af en toe wat voer halen, als ze de deur van de badkamer horen komen ze er al aan vliegen.

Berend Vostlamber (zwager van de familie Jansen)

Tabel. Grootste behoefte aan nieuwe BMP-proefvlakken per provincie, ingedeeld naar Vogel-richtlijn-gebieden en type landschap. Het minimum aantal proefvlakken is tussen haken aangegeven.

Groningen:	(1) moeras; Zuidlaardermeer
Friesland:	(2) akker op klei, (2) akker op zand (2) bos; Waddeneilanden
Drenthe:	(3) akker; Veenkoloniën (1) naaldbos; Midden-Drenthe
Overijssel:	(3) moeras; De Wieden (2) heide/hooigveen, (2) bos
Flevoland:	(2) bos
Gelderland:	(3) heide; Noord-Veluwe (6) bos; Noord-Veluwe (1) halfopen cultuurland; Gelderse Vallei
Utrecht:	(1) moeras; Vecht-plassen
N-Holland:	(1) moeras; Eilandspolder (1) moeras/gras; Varkensland (1) moeras; Ilperveld (1) akker; Wieringermeer
Z-Holland:	(1) moeras; Haringvliet
Zeeland:	(2) schor; Saeftinghe (2) schor; Ooster- & Westerschelde
N-Brabant:	(1) bos; Brabantse Wal (2) heide; Leenderbos, Groote Heide (2) heide/hooigveen; Mariapael & Deurnese Peel
Limburg:	(1) moeras; Weerter- & Budelerbergen (1) heide; De Hamert (1) heide; de Meinweg
Elke provincie:	(1-2) stad of dorp

